

Årsöversikt 2009

REVISORERNAS ÅRSÖVERSIKT

En sammanfattning av revisorernas granskning av stadens verksamhet år 2009

(Bilaga till kommunstyrelsens revisionsberättelse år 2009)

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivs i nämnder och bolagsstyrelser. Stadsrevisionen i Stockholm granskar nämnders och styrelserns ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I ”årsrapporter” för nämnder och ”granskningspromemior” för styrelser sammanfattar Stadsrevisionen det gångna årets synpunkter på verksamheten. Särskilda granskningar som sker under året publiceras löpande som ”revisionsrapporter” och i vissa fall som ”promemior”.

Publikationerna finns på Stadsrevisionens hemsida. De kan också beställas från revisionskontoret.

STADSREVISIONEN

Revisionskontoret

www.stockholm.se/revision

Besöksadress: Hantverkargatan 3 A, 1 tr

Postadress: 105 35 Stockholm

Telefon: 08-508 29 000

Fax: 08-508 29 399

INNEHÅLL

Sid

I	Inledning.....	2
2	Sammanfattning av våra bedömningar av nämndernas verksamhet under 2009	2
2.1	Inledning.....	2
2.2	Nämnderna.....	3
2.3	Stadshuskoncernens bolag.....	5
2.4	Kommunalförbund.....	5
3	Stadens årsredovisning	6
4	God ekonomisk hushållning	6
5	Övriga granskningar	7
5.1	Barn och unga	8
5.2	Omsorgsverksamhet.....	10
5.3	Arbetsmarknadsåtgärder och ekonomiskt bistånd	11
5.4	Infrastruktur, stadsplanering mm.....	13
5.5	Styrning, uppföljning och kontroll	13
5.6	Beslut och delegation.....	19
5.7	Genomförda granskningar vid stadens bolag	20

I Inledning

Vi förtroendevalda revisorer samt lekmannarevisorer för bolagen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed hela den kommunala verksamheten inklusive bolag och stiftelser. Granskningen sker i enlighet med kommunallagen, aktiebolagslagen, stiftelselagen, kommunala redovisningslagen och annan speciallagstiftning samt i enlighet med revisionsreglementet.

Årsöversikten ger en samlad redovisning av våra och övriga revisorers viktigaste iakttagelser, bedömningar och rekommendationer i samband med genomförd granskning. Beträffande detaljer och kompletterande uppgifter hänvisas till årsrapporterna för kommunstyrelsen och övriga nämnder samt till granskningsrapporterna och granskningspromemoriorna för bolagen.

2 Sammanfattning av våra bedömningar av nämndernas verksamhet under 2009

2.1 Inledning

Vi har för 2009 granskat om verksamheten inom nämnder, bolag och stiftelser sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig

Inriktningen har varit att för varje nämnd granska och bedöma om:

- Nämnden har uppnått fullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer och föreskrifter som gäller för verksamheten, samt om verksamheternas resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra.
- Nämndens system för styrning, uppföljning och kontroll bygger på en helhetssyn på den kommunala verksamheten samt säkerställer en ändamålsenlig verksamhet och en god ekonomisk hushållning, liksom en tillräcklig säkerhet inom nämndens organisation och verksamhet.
- Nämndens redovisning är upprättad i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed och att räkenskaperna ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

Generella kriterier för granskning och bedömningar liksom det samlade resultatet av bedömningarna framgår av för varje nämnd upprättad årsrapport för år 2009.

Utöver årsrapporterna har också ett antal projektrapporter tagits fram under året vilka kort sammanfattas i denna årsöversikt.

I **bilaga 1** redovisas en sammanställning av våra bedömningar av respektive nämnds verksamhet avseende:

- Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat
- Styrning, kontroll och uppföljning
- Bokslut och räkenskaper

Vi är indelade i tre revisorsgrupper med ansvar för olika revisionsområden. Alla ingår i revisorsgrupp 1 och dessutom i någon av grupp 2 eller grupp 3.

Revisorsgrupp 1 granskar kommunstyrelsen, servicenämnden, skönhetsrådet och valnämnden. Dessutom svarar gruppen för övergripande planering och samordning av revisionen samt samordning av koncern- och bolagsgranskningen.

Revisorsgrupp 2 granskar exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt utbildningsnämnden.

Revisorsgrupp 3 granskar samtliga stadsdelsnämnder, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden.

2.2 Nämnderna

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar samtliga 31 nämnder och dess ledamöter ansvarsfrihet för nämndernas verksamhet år 2009.

Revisorerna i **revisorsgrupp 2** har framfört synpunkter i särskilda skrivelser till fyra nämnder enligt följande.

Vi delar inte *fastighetsnämndens* bedömning av måluppfyllelsen, främst vad gäller energieffektivisering och klimatpåverkan. Vi noterar stora förseningar och bedömer att nämnden inte har uppnått fullmäktiges och nämndens egna ambitioner. Vår uppfattning är dock att nämnden arbetar aktivt med frågorna.

I budget för 2009 ger kommunfullmäktige underhållet en hög prioritet och uppdrar till *fastighetsnämnden* att upprätta en långsiktig underhållsplan. Vi kan konstatera att någon långsiktig underhållsplan ännu inte har upprättats.

Vidare vill vi rikta kritik mot nämnden när det gäller försäljningen av Fituna Gård i Nynäshamns kommun. Affärsupplägget med fastighetsreglering tillsammans med en forcerad handläggning inför nämndens sammanträde den 14 april 2009 medförde en mängd frågor och kritik. Vår uppfattning är att mycket av kritiken hade kunnat undvikas om affären hade genomförts med en rimligare tidplan och med ett mer traditionellt affärsupplägg.

Utbildningsnämndens verksamhetsmässiga resultat är inte helt tillfredsställande då årsmålen för ett antal väsentliga indikatorer inte har nåtts. Vi vill samtidigt framhålla att nämnden redovisar en positiv utveckling jämfört med föregående år avseende verksamheterna för grundskola och gymnasieskola för ett antal av de resultatmått som landets officiella statistik fokuserar på. Däremot redovisas inom vuxenutbildningen en negativ trend jämfört med föregående år.

Vi bedömer att *kyrkogårdsnämnden* i allt väsentligt har uppnått de verksamhetsmål som fastställts i budget och verksamhetsplan. Vi noterar med tillfredsställelse att nämndens arbete med energieffektivisering fortskrider i positiv riktning. Nämndens arbete med den interna kontrollen kan dock förbättras.

Vi bedömer att *miljö- och hälsoskyddsnämnden* i allt väsentligt har uppnått de verksamhetsmål som fastställts i budget och verksamhetsplan. Vi noterar med tillfredsställelse att flera markanta förbättringar inom tillsynsverksamheten.

Vidare finner vi att intäkterna för tillsyn har ökat kraftigt och skattemedlens andel av tillsynsfinansieringen har minskat. Detta är i enlighet med lagstiftningens och stadens intentioner.

Revisorerna i **revisorsgrupp 3** har framfört synpunkter i särskilda skrivelser till fem nämnder enligt följande.

Vi bedömer att *Kungsholmens stadsdelsnämnd* behöver utveckla arbetet med den interna kontrollen, både vad gäller nämndens internkontrollplan och den löpande kontrollen i verksamheten. Vi ser positivt på att nämnden har påbörjat ett arbete med att utveckla och integrera arbetet med den interna kontrollen i verksamheterna. Det är dock angeläget att nämndens åtgärder ger tillräcklig effekt under år 2010.

Vi anser att *Hässelby-Vällingbys stadsdelsnämnds* styrning, uppföljning och kontroll behöver förbättras. Bland annat bör säkerheten i de ekonomiska prognoserna stärkas och nämndens arbete med den interna kontrollen utvecklas.

Rinkeby-Kistas stadsdelsnämnds brister i prognos- och uppföljningsarbetet inom äldreomsorgen tyder på att kontrollen och styrningen av verksamheten inte har varit tillräcklig under året. Vi noterar med tillfredsställelse att nämnden har vidtagit åtgärder för att förbättra uppföljningen av verksamheten. Det är dock angeläget att nämndens åtgärder ger tillräcklig effekt under år 2010 så att verksamhetens budget kan hållas.

Vi bedömer att *Skärholmens stadsdelsnämnds* styrning, uppföljning och kontroll kan förbättras. Bland annat bör nämndens arbete med den interna kontrollen utvecklas. Vi är kritiska till att nämnden inte har följt stadens regler för ekonomisk förvaltning vad gäller hanteringen av resultatenheten Sätra vård- och omsorgsböende.

Vi har noterat att *överförmyndarnämnden* har uppnått målen för verksamheten med undantag för målet om att nämndens ekonomiska utfall ska vara i balans med budgeten. Särskilt tillfredsställande är att nämnden har arbetet in den eftersläpning i granskningen av de gode männens årsräkningar som uppstod under år 2008. Eftersom årets budget överskridits uppmanar vi nämnden att agera så att budgeten för 2010 kan hållas.

2.3 Stadshuskoncernens bolag

Revisionskontoret har upprättat 15 granskningspromemorior för bolagen som underlag till lekmannarevisorernas granskningsrapporter. Lekmannarevisorerna har i enlighet med aktiebolagslagens 10 kap 14 § lämnat sina granskningsrapporter (39 stycken) till bolagsstyrelserna för vidare befordran till årsstämmorna.

Lekmannarevisorerna har inte i någon granskningsrapport riktat kritik mot styrelsen eller VD.

Under avsnitt 5.7 Genomförda granskningar vid stadens bolag återfinns en översiktlig redovisning av lekmannarevisorernas granskningar.

2.4 Kommunalförbund

Revisionen av Storstockholms brandförsvarsförbund utförs av fem förtroendevalda revisorer från medlemskommunerna där Stockholms stad är representerad. Revisorerna biträds av en extern revisionsbyrå. Revisionsberättelsen samt revisorernas redogörelse för år 2009 biläggs årsöversikten.

3 Stadens årsredovisning

Vi har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift är syftet med granskningen av årsredovisningen att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (KRL) och i enlighet med god redovisningssed.

Vår samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Avvikelse mot gällande redovisningsprinciper finns när det gäller redovisning av exploateringsfastigheter, investeringar samt periodisering av medlemsintäkter från Sveriges Kommuner och Landsting. Att staden avviker i dessa fall har angetts under avsnittet "Redovisningsprinciper" i årsredovisningen.

De olika delar som ska ingå i en förvaltningsberättelse finns i allt väsentligt redovisade i årsredovisningen. Förvaltningsberättelsen har uppdaterats med information som ska ingå enligt ny rekommendation om Sammanställd redovisning från Rådet för Kommunal Redovisning (8.2). En övergripande analys av hur det ekonomiska utfallet förhåller sig till den budget som fastställts saknas dock i årsredovisningen och bör ingå i förvaltningsberättelsen. Vidare kan den balanskravsutredning som redovisas i förvaltningsberättelsen förbättras.

Vid granskningen av nämndernas interna bokslut för år 2009 har revisionskontoret bedömt att en nämnd inte har helt rättvisande räkenskaper, vilket beror på felperiodisering av intäkter. Övriga nämnder har bedömts ha rättvisande räkenskaper.

4 God ekonomisk hushållning

Fullmäktige har fastställt tre inriktningsmål. Dessa är verksamhetsövergripande med ett tidsperspektiv på tre år och gäller för samtliga nämnder. De tre inriktningsmålen är

- Staden ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök
- Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras
- Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

Kommunfullmäktige har dessutom formulerat 14 mål för verksamhetsområdet (verksamhetsmål). Dessa verksamhetsmål ska konkretisera inriktningsmålen.

Utöver verksamhetsmålen har kommunfullmäktige fastställt sex finansiella mål.

Våra bedömningar och kommentarer

Vi har vid den årliga granskningen av stadens nämnder bedömt i vilken omfattning nämnderna har bidragit till att uppnå kommunfullmäktiges mål. Detta har bland annat skett genom att vi har granskat hur nämnderna har arbetat med kommunfullmäktiges verksamhetsmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter.

Vår samlade bedömning är att stadens verksamhet har bedrivits enligt god ekonomisk hushållning. Vår granskning av nämndernas årsredovisningar och årsredovisningen för staden totalt visar att kommunfullmäktiges verksamhetsmål och finansiella mål i allt väsentligt har uppfyllts.

Enligt vår bedömning har 13 av de 14 verksamhetsmålen uppnåtts. Verksamhetsmålet *Kvaliteten inom stadens omsorgsverksamheter ska öka - trygghet, värdighet och valfrihet ska präglade hela omsorgen* har enligt vår bedömning delvis uppnåtts. Bedömningen baseras bland annat på att kommunfullmäktiges mål för antalet omsorgslägenheter inte uppfylls. Antalet genomförandeplaner inom socialpsykiatri har inte heller genomförts tillräcklig omfattning. Vi kan också notera att det finns ett antal ej verkställda beslut och domar enligt socialtjänstlagen, SoL, och lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning, LSS.

Vad gäller de finansiella målen kan vi konstatera fyra av de sex målen har uppfyllts helt. Målet om soliditeten har uppfyllts delvis (soliditeten inklusive pensionssåtaganden som redovisas som ansvarsförbindelse har inte uppnåtts). Målet om prognossäkerheten bedöms för stadens nämnder totalt och har inte heller uppnåtts helt.

5 Övriga granskningar

Utöver den årliga granskningen av respektive nämnd och bolag har också ett antal nämndsövergripande granskningar genomförts under 2009. Granskningarna tar främst sikte på förhållanden som har anknytning till stadens budget eller till andra övergripande styrdokument för verksamhet eller funktioner. Granskningarna kan beröra en eller flera nämnder. Större granskningar sammanfattas i rapporter som ställs till berörda nämnder för yttrande.

Nedan redovisas en sammanfattning av resultatet från våra granskningar som genomförts vid såväl facknämnderna som stadsdelsnämnderna under år 2009.

5.1 Barn och unga

Det kommunala uppföljningsansvaret för 16-19-åringar (Rapport nr 11, november 2009)

Vi har genomfört en granskning av det kommunala uppföljningsansvaret för 16-19-åringar. Granskningens syfte har varit att följa upp och bedöma hur utbildningsnämnden arbetar med det kommunala uppföljningsansvaret, vilka åtgärder som vidtas för målgruppen samt hur samverkan med andra berörda nämnder fungerar.

Följande nämnder har ingått i granskningen: utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Skärholmen, Spånga-Tensta och Södermalm samt socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Sammantaget visar granskningen att ansvar och uppdrag mellan berörda nämnder är oklart. Olika tolkningar finns dessutom hos de berörda nämnderna om uppdragets ansvar och innebörd. Framförallt gäller detta det uppsökande arbetet för ungdomarna. Det är angeläget att uppdragets innebörd tydligt definieras och att samverkan mellan berörda nämnder utvecklas. Kommunstyrelsen bör därför ta fram ett förslag till fullmäktige där ansvaret tydliggörs.

Kommunstyrelsen anger i sitt yttrande att det är tydligt att det lagstadgade uppföljningsansvaret för ungdomar i åldern 16-19-åringar åvilar utbildningsnämnden, vilket också är fastslaget i stadens budget för 2009. Kommunstyrelsen menar vidare att det är angeläget att utveckla arbetet för att tillförsäkra ungdomar 16-19 år en förankring i utbildning eller egen försörjning och minimera riskerna för tidigt utanförskap. I yttrandet understryks vikten av samverkan mellan berörda nämnder och hänvisning görs till det uppdrag som gavs i budgeten att utbildningsnämnden och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ska ta fram ett förslag till nya former av samverkan mellan skola och socialtjänst.

De granskade nämnderna har i sina yttranden framfört att ansvaret för uppföljningen av 16-19-åringarna bör klargöras.

Skolans insatser för elever med ofullständiga betyg

(Rapport nr 12, november 2009)

Vi har granskat skolornas insatser för elever med ofullständiga betyg inom 22 av stadens grundskolor.

Vår bedömning är att skolornas pedagoger i huvudsak har arbetssätt och verktyg för att identifiera de elever som behöver stöd i sin kunskapsutveckling. Många skolor saknar dock den dokumentation som skolförordningen föreskriver, bl.a. individuella utvecklingsplaner. Vidare uppfyller endast ett fåtal av granskade åtgärdsprogram nationella krav på utformning och innehåll. Brister i elevdokumentationen tyder på att utbildningsnämndens interna kontroll och styrning behöver förbättras i detta avseende.

Utbildningsförvaltningen har tagit fram ett gemensamt IT-system för att upprätta en samlad elevdokumentation för stadens skolor. Åtgärder bör vidtas så att alla skolor använder detta systems funktion för elevdokumentation.

Rapporten har överlämnats till utbildningsnämnden för yttrande senast den 18 mars 2010.

Öppenvårdsinsatser för barn och unga – styrning, uppföljning och kontroll

(Rapport nr 3, februari 2010)

Vi har granskat öppenvårdsinsatser för barn och unga inom Stockholms stad. Syftet var att bedöma om nämnderna har en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll som säkerställer en rättssäker handläggning och ändamålsenliga öppenvårdsinsatser. Stadsdelsnämnderna Bromma, Rinkeby-Kista, Skärholmen, Spånga-Tensta, Älvsjö samt socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har ingått i granskningen.

Granskningen visar att öppenvården för barn och unga i nuläget omfattar ett stort antal verksamheter och metoder. Det är emellertid svårt att följa upp vad som är en god och kvalitativ öppenvård i enlighet med kommunfullmäktiges mål, eftersom det saknas enhetliga mått och verktyg för att följa upp kvaliteten.

Den individuella uppföljningen bör utvecklas. Genomförandeplaner finns upprättade i mycket begränsad i utsträckning på stadsdelsnämnderna, vilket påverkar möjligheten till en systematiserad uppföljning av insatserna. Ansvarsfördelningen mellan stadsdelsnämnderna och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden bör förtydligas avseende uppföljningsansvaret för upphandlade utförare.

Granskningen visar vidare att handläggare överlag har en tät kontakt och uppföljning genom samtal med den enskilde och med vårdgivaren under insatstiden. Stadsdelsnämnderna behöver dock arbeta ytterligare med att säkerställa rättssäkerheten i handläggningen. Utredningstider överskrids och dokumentationen behöver förbättras. Den enskildes delaktighet i planeringen bör dokumenteras.

Vi ser positivt på det arbete som nämnderna bedriver med att utveckla socialtjänsten i staden, exempelvis genom utredningen ”Barnuppdraget i Stockholms stads socialtjänst” och genom BBiC-systemet (Barnets Behov i Centrum).

Rapporten har överlämnats till de granskade nämnderna för yttrande senast den 30 april 2010.

5.2 Omsorgsverksamhet

Stadens arbete med att tillgodose behov och önskemål om bostad för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning

Vi har följt upp 2003 års granskning av stadens arbete med att tillgodose behov och önskemål om bostad för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning. Revisionskontoret har dokumenterat granskningen i en arbetspromemoria (2009-11-20) som kommunicerats med berörda förvaltningar.

Granskningen visar att flera brister och förbättringsområden från 2003 kvarstår. Planering och byggande av särskilda bostäder understiger behovet och de ambitioner som kommunfullmäktige beslutat om. Planeringsprocessen är komplicerad och ställer stora krav på samverkan mellan stadsdelsnämnder, berörda facknämnder och kommunstyrelsen. Processen, framför allt i tidiga faser, har inte fungerat tillfredsställande.

Vi konstaterar utifrån ärendet om utbyggnadsplan (KF 2009-10-19) och budget 2010 att kommunfullmäktige har skärpt stadens ambitioner. Kommunfullmäktige har beslutat om en utbyggnadsplan för åren 2009-2014 som omfattar bostäder till både personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning. Enligt planen ska 740 nya bostäder färdigställas. En sammanställning av samtliga stadsdelsnämnders utbyggnadsplaner visar att endast 331 bostäder är planerade.

Vi har granskat utbyggnadstakten vid de båda stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby och Hägersten-Liljeholmen.

Granskningen visar att Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd för perioden 2006-2008 har färdigställt färre antal speciallägenheter uttryckt som andel av totala produktionen i stadsdelsområdet än genomsnittet i staden. I planen 2009-2014 redovisar dock stadsdelsnämnden en högre planering än tidigare och en högre ambition än flera andra stadsdelsnämnder.

Även Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har för perioden 2006-2008 färdigställt färre antal speciallägenheter, uttryckt som andel av totala produktionen i stadsdelsområdet, än genomsnittet i staden. I planen 2009-2014 redovisar stadsdelsnämnden en fortsatt förhållandevis låg planering och en lägre ambition än flertalet övriga stadsdelsnämnder.

5.3 Arbetsmarknadsåtgärder och ekonomiskt bistånd

Jobbtorg Stockholm

(Rapport nr 4, februari 2010)

Vi har granskat om jobbtorgens insatser är ändamålsenliga, om organisationen är effektiv och om ansvarsfördelningen mellan socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens (SAN) jobbtorg och stadsdelsnämnderna är tydlig. Granskningen har omfattat SAN med de tre lokala jobbtorgen Farsta centrum, Kista centrum och Rosenlundsgatan samt de tre stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör, Rinkeby-Kista och Södermalm.

Granskningen visar att Jobbtorg Stockholm uppfyller kommunfullmäktiges mål om jobbgarantin genom att aspiranten får en jobbplan inom fem dagar till vilken det kopplas insatser/aktiviteter.

Granskningen visar dock att de tre granskade nämnderna har brister i handläggningen. Exempelvis upprättas eller dokumenteras inte alltid klientens/aspirantens samtycke om att få överföra personuppgifter till jobbtorget. Stadsdelsnämnden bör se till att handläggningen vid överföringen av personuppgifter sker i enlighet med offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser.

Det förekommer att jobbtorgens registrering av klientens/aspirantens närvaro har blivit felaktig. Detta kan få konsekvenser för klientens/aspirantens möjlighet att beviljas ekonomiskt bistånd.

Det finns i huvudsak en tydlig ansvarsfördelning mellan Jobbtorg Stockholm och Arbetsförmedlingen. Samarbetet och samverkan med arbetsförmedlingen fungerar olika bra för de lokala jobbtorgen och kan utvecklas genom att samverkan ytterligare formaliseras. Ansvarsfördelningen mellan jobbtorgen och stadsdelsnämnderna är i huvudsak tydlig. Det finns dock behov av att utveckla och förtydliga riktlinjerna och rutinerna.

Granskningen visar att kommunikationen mellan jobbtorgen och stadsdelsnämnderna kan utvecklas. SAN bör se över rutinen för kommunicering av jobbplanerna för att säkerställa att jobbplanen verkligen överförs till stadsdelsnämnden. Stadsdelsnämnden bör säkerställa att arbetsplaner upprättas i enlighet med stadens riktlinjer för ekonomiskt bistånd och att kontroll sker av att jobbplaner finns som underlag till arbetsplan och beslut om försörjningsstöd.

Rapporten har överlämnats till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och de granskade stadsdelsnämnderna för yttrande senast den 30 april 2010.

Innerstadssamarbetet, samverkan inom ekonomiskt bistånd

Vi har granskat samarbetet inom verksamheten för ekonomiskt bistånd inom ramen av "innerstadssamarbetet" mellan stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm. Syftet med granskningen var att bedöma om formerna för samarbetet är ändamålsenliga och om ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder är tydlig.

Sammanfattningsvis visar granskningen att samarbetets intentioner att skapa en mer flexibel och effektiv organisation har slagit väl ut, men att samarbetet behöver formaliseras så att ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder blir tydligare.

Granskningen har uppmärksammat brister i nämndernas delegationsordningar genom att dessa inte anger att berörda handläggare har rätt att fatta beslut på respektive nämnds uppdrag. Samtliga tre nämnder har inte heller utsett de personer som ska ha befogenhet att på respektive nämnds vägnar beordra utbetalning av ekonomiskt bistånd. Vidare behöver samtliga nämnder säkerställa att den interna kontrollen vid Östermalms stadsdelsförvaltning, där det ekonomiska biståndet handläggs, är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

5.4 Infrastruktur, stadsplanering mm

Stadshuset – upprustning av Wallenbergs gård

(Rapport 8, september 2009)

Vi har granskat fastighetsnämndens upprustning av västra delen av Stadshusparken – Wallenbergs Gård. Granskningen visade på en otillräcklig intern kontroll. Exempel på brister är att en ramp till övre västra terrassen glömts bort, felaktig projektering bidrog till merkostnader samt att Stadsmuseums antikvariska expertis kunde ha utnyttjats bättre. Revisionen bedömer att tillgänglighetsförbättringar bör integreras bättre i underhållsprocessen och att det finns behov av att strama upp samarbetet mellan fastighetskontoret och Stadsmuseet.

Fastighetsnämnden har yttrat sig över rapporten. Förbättrande åtgärder har vidtagits.

5.5 Styrning, uppföljning och kontroll

Styrning och uppföljning av miljöprogrammet

(Rapport nr 7, oktober 2009)

Vi har översiktligt granskat former för styrning och uppföljning mot målen i stadens miljöprogram. Granskningen har omfattat kommunstyrelsen, Stockholm Stadshus AB, miljö- och hälsoskyddsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Skolfastigheter i Stockholm AB.

Kommunstyrelsen har integrerat miljöprogrammet i stadens styrsystem (ILS) genom att fullmäktige har fastställt indikatorer kopplade till flera av delmålen i miljöprogrammet. Särskilt utpekade nämnder har härutöver fastställt ytterligare indikatorer för uppföljning av resterande delmål i programmet. Vår granskning visar att den centrala styrningen och uppföljningen av miljöprogrammet härigenom har förbättrats jämfört med tidigare miljöprogram.

För att fullmäktige ska få en uppföljning av miljöprogrammets samtliga delmål anser vi att fullmäktige bör få en redovisning av utfallet för samtliga delmål och indikatorer någon gång under och efter programperiodens slut. Uppföljningen bör vidare omfatta hela kommunkoncernen, vilket inte sker idag. Vi föreslår att kommunstyrelsen bör föreslå fullmäktige att förtydliga i vilken omfattning bolagen ska omfattas av KF:s indikatorer avseende miljöprogrammet.

Granskningen har också visat att det är angeläget att bakomliggande definitioner och mätmetoder till indikatorerna fortsätter att utvecklas.

Inkomna yttranden instämmer i att det är angeläget att hela kommunkoncernen inkluderas i uppföljningen av miljöprogrammet. Förtydliganden om detta har också gjorts i budget 2010. Kommunstyrelsen liksom granskade nämnder och bolag framhåller vidare det successiva arbetet med att utveckla uppföljningen av miljöprogrammet. Kommunstyrelsen har i årsredovisningen för år 2009 lämnat en mer samlad redovisning av nämndernas arbete med miljöprogrammets delmål och samtliga indikatorer för det gångna året.

Stadens externa kommunikation

(Rapport nr 9, september 2009)

Vi har granskat om stadens kommunikationspolicy stöder verksamhetsmålen och hur väl den följs av ett antal nämnder och bolagsstyrelser.

Granskningen visade att kommunikationspolicyn är känd på en övergripande nivå inom de granskade förvaltningarna och bolagen. Den grafiska profilen uppfattas över lag som tydlig. Merparten av granskade bolag och förvaltningar använder stadens logotyp S:t Erik.

Uppföljning av olika informationsinsatser sker sällan eller mer sporadiskt på de granskade förvaltningarna. De bör därför utveckla sin uppföljning och utvärdering som visar att den externa informationen fått avsedd effekt i relation till stockholmarna.

I strategin för Stockholm webb framgår att det krävs kontinuerlig uppföljning, utvärdering och mätning av intranätet och den externa hemsidan. För att kunna bedöma effekter är det viktigt att få kunskap om användarvänlighet, surfbenägenhet m.m. Erfarenheter från Bostadsförmedlingens statistikuppföljning kan tas tillvara.

Flera av de granskade förvaltningarna och bolagen anser att det är otydligt när The Capital of Scandinavia och andra budskap ska användas och önskar mer vägledning i när de olika budskapen ska användas.

Staden har en mångfald av olika informationskanaler såsom webb, trycksaker och olika mötesformer. Skolorna visar ofta goda exempel på uppfinningsrikedom när

det gäller att hitta nya kommunikationskanaler. Ett annat gott exempel är Farsta stadsdelsförvaltning som driver ett projekt kring uppsökande verksamhet för äldre.

De granskade förvaltningarna anser att stadsledningskontorets kommunikationsstab är ambitiös och gärna ger stöd. Bolagen, däremot, uttrycker behov av större självständighet och mindre inblandning från stadsledningskontoret.

Kommunstyrelsen har yttrat sig över rapporten och anser bland annat att det är tillfredsställande att revisorerna i huvudsak är positiva till hur arbetet med den externa kommunikationen bedrivs.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens interna kontroll av tillståndsgivningen - uppföljning av tidigare granskning (Rapport nr 10, oktober 2009)

Vi genomförde under 2007 en granskning av nämndens interna styrning och kontroll av verksamheten för tillståndsgivning vid utskänkning av alkohol. Granskningen visade att skyddet avseende risk för mutor och otillbörlig påverkan kunde förbättras.

Under 2009 har en uppföljande granskning genomförts som visar att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden vidtagit vissa åtgärder för att förbättra skyddet avseende risk för mutor och annan otillbörlig påverkan. Dessa är dock inte tillräckliga. Nämnden har därför rekommenderats att fortsätta sitt arbete med att utveckla den interna kontrollen.

Av socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens yttrande framgår att nämnden i huvudsak instämmer i våra iakttagelser och rekommendationer. I yttrandet redovisas även ett antal åtgärder nämnden avser att vidta för att stärka den interna kontrollen ytterligare.

Rektors roll och ansvar

(Revisionsrapport nr 13, december 2009)

Vi har granskat rektors roll och ansvar. Granskningen har inriktats mot att bedöma förutsättningarna för rektorerna att genomföra sitt uppdrag samt hur rektorerna säkerställer att regelverket för skolan efterlevs. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal har rektor enligt läroplanen det övergripande ansvaret för verksamheten.

Granskningen har genomförts bland annat genom gruppintervjuer med 21 grundskolerektorer och åtta rektorer vid stadens gymnasieskolor. Av intervjuerna fram-

kom att samtliga rektorer uppfattar sitt uppdrag som tydligt och reglerat i olika nationella styrdokument som skollag, läroplan m.fl. Även stadens styrdokument, bland annat stadens budget och skolplan liksom utbildningsnämndens verksamhetsplan är tydliga när det gäller rektors uppdrag.

Rektorerna inom både grundskolan och gymnasieskolan upplever att de är långt ifrån beslutsfattarna. Samtliga rektorer anser också att de saknar inflytande i övergripande gemensamma frågor.

Det stöd och den service som förvaltningen erbjuder uppfattas inte alltid av rektorerna som stöd utan mer som kontroll.

Sammanfattningsvis bedömer vi att utbildningsnämndens styrning, uppföljning och kontroll i huvudsak är tillräcklig när det gäller rektors roll och ansvar. Vidare bedömer vi att rektor i stort har tillräckliga förutsättningar för att ha det övergripande ansvaret för verksamheten samt att arbeta för att uppfylla de nationella målen.

Utbildningsnämnden har yttrat sig över rapporten. Nämnden framhåller bland annat att i syfte att öka grundskolerektorernas inflytande i övergripande gemensamma frågor kommer under 2010 fler former för samverkan att prövas.

Är stadens integrerade ledningssystem, ILS, ett effektivt system för ledning, styrning och uppföljning (Rapport nr 14, december 2009)

Vi har granskat och bedömt om stadens integrerade ledningssystem (ILS) och rapporteringsverktyget ILS-webb utgör ett bra stöd för kommunstyrelsen att leda, samordna och följa upp stadens samlade verksamhet. Det har även ingått att granska om ILS och ILS-webb är ett bra stöd för nämnderna i deras planerings- och uppföljningsarbete. Därtill har vi granskat om ILS har utvecklats i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Vår granskning visar att ILS och ILS-webb är ett effektivt stöd för kommunstyrelsen att leda, samordna och följa upp nämndernas samlade verksamhet. Den information som nämnderna rapporterar i ILS-webb tillsammans med stadsledningskontorets analyser utgör ett tillräckligt underlag för kommunstyrelsen att bedöma om staden verksamhet bedrivs enligt god ekonomisk hushållning.

Vår bedömning är att ILS och ILS-webb även är ett stöd för nämnderna. Nämnderna kan inom ramen för ILS komplettera med egna mål, indikatorer och aktiviteter. Detta gör att nämnderna kan anpassa sina verksamhetsplaner och uppföljningsdokument utifrån egna förutsättningar och behov.

Vi kan vidare konstatera att kommunstyrelsen har, med några undantag, utvecklat ILS i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Av de brister som har framkommit vid granskningen vill vi lyfta fram följande.

Mindre än hälften av nämndledamöterna anser att de har tillräckliga kunskaper om ILS, ännu färre känner till ILS-webb. Vi rekommenderar därför kommunstyrelsen att tillse att de förtroendevalda politikerna får utbildning i ILS och information om ILS-webb.

Ungefär hälften av nämndledamöterna tycker att de är delaktiga i arbetet med att ta fram verksamhetsplaner. Vid verksamhetsuppföljningarna är siffran något lägre. Det är därför angeläget att dialogen mellan nämnderna och förvaltningsledningarna utvecklas. Detta är viktigt, inte minst mot bakgrund av att det är nämnden som har det yttersta ansvaret för den verksamhet som bedrivs.

Kommunstyrelsen skriver i sitt yttrande att kunskapen om ILS och ILS-webb måste bli bättre. Detta bör ske genom att stadens förtroendevalda får utbildning i ILS samt information om ILS-webb. Även kontakterna mellan kommunstyrelsen och nämnderna bör utvecklas.

Stadens upphandlingsverksamhet (Rapport nr 15, december 2009)

Vi har genomfört en granskning av hur stadens upphandlingspolicy följs och är förankrad hos ett antal nämnder samt om ansvars- och rollfördelningen är tydlig mellan kommunstyrelsen och servicenämnden. För att belysa hur leverantörer uppfattar staden som kund har även en enkätundersökning genomförts.

Granskningen visar att 12 av 14 granskade upphandlingar i stort har bedrivits i enlighet med LOU och stadens upphandlingspolicy. Den visar också att ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan serviceförvaltningen och stadsledningskontoret kan förtydligas.

Vidare framgår av granskningen att nämnderna bör utveckla sin avtalsförvaltning genom att följa upp leverantörers åtaganden. Avstämningsmöten med leverantörer bör hållas regelbundet och protokollföras. Leverantörers seriositet måste följas upp även under pågående avtalsperiod.

Stadens upphandlingspolicy bidrar inte i tillräcklig omfattning till att även småföretagare kan delta i stadens upphandlingar. Leverantörsundersökningen visar att

det främst är större företag som är leverantörer eller anbudsgivare i de studerade upphandlingarna. Kommunstyrelsen har inte definierat vad den avser med små företag. Granskningen visar vidare att nämnderna önskar mer vägledning i hur de bör agera för att främja konkurrens och småföretagande.

Granskningen visar att samordningen vid likartade upphandlingar behöver förstärkas för att säkerställa likvärdiga krav och utvärderingsgrunder i stadens upphandlingar. Kommunstyrelsen bör verka för att stadens nämnder i upphandlingsfrågor uppfattas som en enhetlig organisation. Den övergripande uppföljningen och utvärderingen av stadens samlade upphandlingsverksamhet kan också utvecklas och ske mer systematiskt.

Kommunstyrelsen redovisar i sitt yttrande att den kommer beakta önskemålet om att förtydliga vägledningen angående nämndernas arbete för att främja konkurrens och småföretagande. Stadsledningskontoret kommer inom kort att påbörja arbetet med att ta fram en rekommendation för utvärderingsmodeller av stadens upphandlingsverksamhet. Vidare framför kommunstyrelsen att det är angeläget att förbättra förfarandet i upphandlingar och att det är viktigt att berörda parter åtgärdar de brister som påtalas så att verksamheten förbättras och därmed servicen mot medborgarna.

Granskning av bidragsgivning vid utbildningsnämnden

Vi har genomfört en uppföljande granskning av utbildningsnämndens tillsyn och kontroll av enskilt drivna förskolor.

Utbildningsnämnden har sedan föregående granskning (april 2008) vidtagit vissa åtgärder. Bland annat har nämnden beslutat om rutiner för tillsyn och om riktlinjer för godkännande och rätt till bidrag för enskild förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Vidare har förvaltningens organisation samt ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan avdelningen för enskilt driven verksamhet samt kvalitets- och ekonomiavdelningens inspektions- och analysenhet vad gäller tillsyn och kontroll av de enskilt drivna förskolorna blivit tydligare.

Avdelningen för enskilt driven verksamhet har också fått utökade resurser för tillsyn av de enskilt drivna förskolorna (inkl. fritidshem och familjedaghem).

Den uppföljande granskningen visar att nämnden nu agerar snabbare och mer beslutsamt än tidigare vid anmälningar, klagomål och andra indikationer om oegentligheter eller andra allvarliga brister i verksamheten samt när allvarliga brister har konstaterats vid genomförda tillsyner.

Granskningen visar dock att det fortfarande finns brister i nämndens system för tillsyn och kontroll som behöver åtgärdas för att uppnå en tillfredsställande kontroll. Nämnden rekommenderas därför att öka antalet inspektioner och att minska tillsynsintervallet. Vidare rekommenderas nämnden att genomföra dokumenterade kontroller av företagens stabilitet i varje tillsynsärende. Även arbetsformer och rutiner inom tillsynsverksamheten behöver utvecklas.

Stadsdelsnämndernas hantering av barnomsorgsavgifter

Vi har granskat stadsdelsnämndernas handläggning av barnomsorgsavgifter. I granskningen har åtta stadsdelsnämnder ingått.

Barnomsorgsavgiften tas ut enligt så kallad maxtaxa, vilket innebär att avgiften inte får överstiga en viss procent av familjens inkomst. Avgiften för en förskoleplats kan som högst bli 1 260 kr. För syskon blir avgiften lägre.

Vår granskning visar att det finns brister i stadsdelsnämndernas kontroll av inkomstuppgifternas aktualitet. Detta har fått till följd att avgifterna i vissa fall baseras på inaktuella inkomstuppgifter.

Vi har också noterat att det vid flertalet av nämnderna finns brister i rutinerna för bevakning av obetalda barnomsorgsavgifter.

I anslutning till granskningen har förvaltningarna efterlyst tydligare tillämpningsanvisningar. Särskilt avseende handläggningen vid uppsägning av förskoleplats. Störst behov av anvisningar finns i de fall när barn som är i behov av särskilt stöd berörs.

Vi kommer under 2010 att granska resterande sex stadsdelsnämnder och uppföljning kommer att ske vid redan granskade nämnder.

5.6 Beslut och delegation

Granskning av beslut och delegation vid sex stadsdelsnämnder

Vi har granskat om stadsdelsnämndernas delegationsordningar och rutiner för återrapportering av delegationsbeslut är ändamålsenliga samt om den lagstadgade anmälningsplikten enligt kommunallagen 6 kap § 35 uppfylls. Granskningen har omfattat stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Kungsholmen, Norrmalm och Spånga-Tensta.

Granskningen visar att nämnderna har aktuella delegationsordningar. Det finns rutiner för återrapportering av delegationsbeslut. För att stärka den interna kontrol-

len i hanteringen har nämnderna rekommenderats att dokumentera rutinerna. Två av de sex granskade stadsdelsnämnderna uppfyller inte formerna för den lagstadgade anmälningsplikten eftersom besluten inte är förtecknade i protokollen. Nämnder har rekommenderats att införa kontroller för att säkerställa att alla beslut verkligen anmäls till nämnden.

5.7 Genomförda granskningar vid stadens bolag

Nedan redovisas en sammanfattning av lekmannarevisorernas bedömning och kommentarer till de mest väsentliga genomförda granskningarna inom stadshuskoncernen. En redovisning av de auktoriserade revisorernas bedömning av bolagens interna kontroll och bokslut 2009 lämnas i bilaga 2.

Stadsholmens försäljning av fastigheter till bostadsrättsföreningar

Lekmannarevisorerna i AB Stadsholmen har genom revisionskontoret låtit granska Stadsholmens försäljningar av fastigheter till bostadsrättsföreningar. Granskningen har genomförts med hjälp av konsult och redovisas i revisionsrapport nr 1, januari 2010. Det centrala i granskningen har varit att bedöma om och hur bolagsstyrelsen verkställt kommunfullmäktiges beslut och koncernstyrelsens direktiv avseende ombildning till bostadsrätter. Av direktiven framgår att boende i bostadsbolagen skall ges möjlighet att ansöka om att friköpa sina lägenheter. Samtidigt undantas vissa särskilda fastigheter till exempel nyproducerade fastigheter och fastigheter med större kulturhistoriskt värde.

Vid granskningen har konstaterats att styrelsen har haft tillgång till ett sakkunnigt underlag i form av en kulturhistorisk värdebeskrivning från Stockholms Stadsmuseum och att beslut om försäljning ska genomföras har fattats i varje enskilt fall. Vidare visar granskningen på att bolagets styrelse i allt väsentligt har följt beslutade direktiv. Styrelsen har gjort en individuell prövning och beslut har fattats i varje enskilt fall.

Av yttrandet från bolagets styrelse framgår att bolaget i allt väsentligt instämmer i rapportens slutsatser.

Styrning och uppföljning av miljöprogrammet

I granskningen av styrningen och uppföljningen av miljöprogrammet (se 6.5 ovan) ingick Stockholms Stadshus AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Skolfastigheter i Stockholm AB.

Granskningen visade att uppföljningen av miljöprogrammet även bör omfatta stadens bolag, vilket den inte gör idag. Vid de granskade bolagen pågår ett aktivt

miljöarbete, men för att kunna säkerställa resultaten från energieffektiviseringsarbetet behöver uppföljningsmetoderna utvecklas.

Tillämpning av ILS

Stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi (ILS) baseras på målstyrning och har använts inom staden sedan år 2001. I enlighet med koncernstyrelsens beslut den 10 april 2001 ska de övergripande ramar och begreppen inom ILS även användas av stadens bolag. Sedan 2003 har stadens bolag arbetat i ett webbaserat program för ILS, ILS-webb framtaget av Stockholms Stadshus. Under år 2008 har ILS-webb vidareutvecklats som uppföljningssystem för att gälla hela kommunkoncernen.

En granskning har genomförts av om ILS fungerar på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med fullmäktiges målsättning inom stadshuskoncernen. Granskningen har omfattat moderbolaget och samtliga dotterbolag inom koncernen utom försäkringsbolagen och S:t Erik Markutveckling.

Samtliga dotterbolag följer direktiven från koncernledningen att inom ramen för ILS rapportera de koncerngemensamma målen och i något varierande omfattning sätta mål/indikatorer eller aktiviteter till ägardirektiven vid budgettillfället. Det varierar i vilken omfattning bolagen har formulerat egna mål, indikatorer eller aktiviteter till fullmäktiges mål/ägardirektiven. Flera av bolagen kan behöva se över målstrukturen utifrån övergripande begrepp i ILS.

Dotterbolagen har i enlighet med moderbolagets anvisningar rapporterat de få KF-indikatorer där bolagen har varit särskilt utpekade år 2009. Fr.o.m. år 2010 har antalet obligatoriska indikatorer utökats väsentligt för stadens bolag. Främst gäller det indikatorer för uppföljning av miljöprogrammet.

Samtliga bolag anger att de får liten återkoppling på sin ILS rapportering från moderbolaget Stockholms Stadshus AB.

Dotterbolagen anser att ILS-webb fungerar på ett ändamålsenligt sätt för de koncerngemensamma målen, vilket bolagen uppfattar att ILS rapporteringen inom koncernen främst är till för. Några bolag har framfört att ägardirektiven och de koncerngemensamma målen bör märkas ut tydligare.

Våra bedömningar och kommentarer

Eftersom ILS sedan 2001 har utvecklats väsentligt bör en uppdatering ske av koncernstyrelsens riktlinjer från 2001 avseende tillämpning av ILS inom bolagskoncernen, varvid syftet med ILS inom koncernen bör preciseras. Fullmäktiges mål

ska genomsyra bolagen. Enligt revisionskontoret bör bolagen därför avrapportera sin ILS-rapportering i den egna styrelsen. Flera bolag gör så redan i dag.

Ägardirektiven bör i största möjliga utsträckning formuleras så att de blir mätbara i ILS genom exempelvis indikatorer. Ägardirektiven bör också märkas ut tydligare i bolagens ILS-struktur.

Bolagens riskkontroll och arbete med verksamhetsrisker

Revisionskontoret har granskat samtliga dotterbolags hantering av verksamhetsrisker. Syftet med granskningen är att bedöma om riskhanteringen vid bolagen sker på ett systematiskt sätt.

Stadens bolag verkar inom olika verksamhetsområden och är därför utsatta för olika typer av risker. Vid bostadsbolagen kan konsekvenserna bli allvarliga vid till exempel en brand. Bostadsbolagen har även att hantera olika typer av hot och våld. Några av stadens bolag bedriver samhällsviktig verksamhet med koppling till rikets säkerhet varför det ställs särskilda krav på deras risk- och säkerhetsarbete.

Revisionskontorets granskning visar att samtliga bolag har fastställt styrdokument som reglerar risk- och säkerhetsarbetet. Samtliga större bolag har en säkerhetsamordnare utsedd med uppgift att leda och samordna säkerhetsarbetet. Vid de mindre bolagen har vanligtvis VD den rollen.

En majoritet av bolagen har genomfört systematiska riskanalyser där de har identifierat, analyserat och sammanställt de största verksamhetsriskerna. En del bolag har även gjort särskilda riskanalyser utifrån ställda myndighetskrav. Utöver de egna analyserna har alla bolag genomfört den av staden initierade risk- och säkerhetsanalysen (RSA).

I stort sätt samtliga bolag har genomfört en eller flera krisledningsövningar de senaste åren. Ett av bostadsbolagen har ännu inte genomfört någon övning men en sådan är planerad till 2010. Vidare kan revisionskontoret notera att det finns en krisledningsorganisation vid varje större bolag.

Våra bedömningar och kommentarer

Revisionskontorets granskning visar att dotterbolagen arbetar med sin riskhantering på ett systematiskt sätt. De bolag som bedriver det mest omfattande risk- och säkerhetsarbetet är Stockholm Vatten, Stockholms Hamn och Stokab. Dessa bolag har väl utvecklade rutiner och arbetssätt för riskidentifiering och analys. De har även en mer omfattande övningsverksamhet än övriga bolag.

Granskningen visar också att några av bolagen kan bli mer systematiska i sitt risk- och säkerhetsarbete. Bland annat rekommenderas fyra av bolagen att utveckla sina riskanalyser att omfatta samtliga väsentliga processer och resurser. Vidare rekommenderar revisionskontoret ett av bostadsbolagen att utöka säkerhetssamordnarens ansvarsområde så att säkerhetsarbetet blir mer heltäckande.

Bolagens arbete med internkontroll

Kommunfullmäktige har i samband med beslut om budget beslutat att nämnder och bolagsstyrelser ska utarbeta en internkontrollplan i samband med att verksamhetsplanen/budgeten upprättas. Internkontrollplanen ska innehålla kontroll av kontroller dvs. de kontrollmoment som ska genomföras enligt planen ska vara sådana att tillförlitligheten i det befintliga systemet för intern kontroll kontrolleras.

Dotterbolagens arbete med internkontroll har granskats med fokus på internkontrollplanen, som ska upprättas årligen och vara ett verktyg för att följa upp den interna kontrollen.

Våra bedömningar och kommentarer

Revisionskontorets generella bedömning är att samtliga bolag arbetar på ett systematiskt sätt med att stärka den interna kontrollen i sina processer. Bolagsstyrelserna har fastställt internkontrollplanerna. Revisionskontoret har framfört synpunkter till några bolag att dessa bör vidga sina risk- och väsentlighetsanalyser att gälla hela bolagets verksamhet och att kontroller även bör göras inom verksamhetsprocesserna.

Bolagens resultatkrav och ekonomiska prognoser mm

Revisionskontoret har granskat dotterbolagens tertialrapporter med inriktning på prognoser över resultat efter finansnetto. Moderbolaget har formaliserat ekonomi- och verksamhetsuppföljningen avseende dotterbolagen i ILS (verksamhet), RASK (ekonomi) och anvisningar för tertialrapporteringen.

Bolagsstyrelserna ska enligt fullmäktiges och koncernstyrelsens beslut uppfylla ett antal bolagsspecifika ägardirektiv. Uppföljning har skett av hur bolagen arbetar med ett urval av ägardirektiven.

Våra bedömningar och kommentarer

Bolagens resultatprognoser bedöms vara tillförlitliga, hos några bolag kan förbättring ske av prognossäkerheten för investeringar. Erforderliga beslut och/eller nöjaktiga förklaringar finns till resultatavvikelser gentemot fullmäktiges resultatkrav, som redovisas i ärendet Stimulans för Stockholm.

Vad gäller de bolagsspecifika ägardirektiven är revisionskontorets sammanfattande bedömning att bolagen aktivt arbetar med att genomföra och uppfylla ägardirektiven.

På revisorernas vägnar

Bengt Akalla
Ordförande i
Revisorsgrupp 1

Bengt Leijon
Ordförande i
Revisorsgrupp 2

Bo Dahlström
Ordförande i
Revisorsgrupp 3

Bilagda rapporter:

Rapport, Granskning av delårsrapport - uppföljning av budget 2009, november 2009

Årsrapport för kommunstyrelsen, april 2010

Granskningsrapporter lämnade av bolagens lekmannarevisorer:

Stockholms Stadshus AB, 2010-03-12
AB Svenska Bostäder, 2010-02-19
AB Stadsholmen, 2010-02-19
IT-BO Stockholm AB, 2010-02-19
Fastighets AB Centrumhuset i Vällingby, 2010-02-19
AB Familjebostäder, 2010-02-18
AB Familjebostäder Fastighetsnät, 2010-02-18
Hemmahamnen Kontor AB, 2010-02-18
Hemmahamnen Bostad AB, 2010-02-18
AB Stockholmshem, 2010-02-17
AB Stockholmshem Fastighetsnät, 2010-02-17
Asignalen Å 5 AB, 2010-02-17
Asignalen S 5 AB, 2010-02-17
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), 2010-02-17
Stockholms Stads Bostadsförmedling AB, 2010-02-19
Stockholm Vatten AB, 2010-02-16
Stockholm Vatten VA AB, 2010-02-16
Stockholm Vatten Utveckling AB, 2010-02-16
Stockholms Hamn AB, 2010-02-18
Stockholms Stuveri- och Bemannning AB, 2010-02-18
Nynäshamns Hamn AB, 2010-02-18
Stockholms Stads Parkeringsaktiebolag, 2010-02-17
AB Stokab, 2010-02-17
S:t Erik Kommunikation AB, 2010-02-17
Stockholms Stadsteater AB, 2010-02-16
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, 2010-02-15
Stockhome Fastighetsförvaltnings AB, 2010-02-15
Stockholms Business Region AB, 2010-02-16

Stockholm Visitors Board AB, 2010-02-16
Stockholm Business Region Development AB, 2010-02-16
Micasa Fastigheter i Stockholm AB, 2010-02-12
Stockholms Stads Utrednings- och Statistikkontor AB, 2010-02-18
S:t Erik Markutveckling AB, 2010-02-11
Fastighets AB G-mästaren, 2010-02-11
Fastighets AB Runda Huset, 2010-02-11
Impluvium Fyra AB, 2010-02-11
Fastighets AB Styckmästaren, 2010-02-11
S:t Erik Livförsäkring AB, 2010-02-09
S:t Erik Försäkrings AB, 2010-02-09

**Storstockholms Brandförsvarsförbund, Revisionsberättelse 2010-03-22
samt revisorernas redogörelse**

Revisionsrapporter under perioden april 2009 – mars 2010

Samtliga rapporter finns tillgängliga på www.stockholm.se/revision

- 2009:07** Styrning och uppföljning av miljöprogrammet
- 2009:08** Stadshuset – Upprustning av Wallenbergs gård
- 2009:09** Stadens externa kommunikation
- 2009:10** Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens interna kontroll av
tillståndsgivningen
Uppföljning av tidigare granskning
- 2009:11** Det kommunala uppföljningsansvaret för 16-19-åringar
- 2009:12** Skolans insatser för elever med ofullständiga betyg
- 2009:13** Rektors roll och ansvar
- 2009:14** Är stadens integrerade ledningssystem, ILS, ett effektivt system för
ledning, styrning och uppföljning?
- 2009:15** Stadens upphandlingsverksamhet
- 2010:01** Granskning av AB Stadsholmens försäljning av fastigheter till
bostadsrättsföreningar
- 2010:02** Vakant
- 2010:03** Öppenvårdsinsatser för barn och unga – Styrning, uppföljning och
kontroll
- 2010:04** Jobbtorg Stockholm

Revisorernas bedömningar av facknämndernas verksamhet under år 2009

Nämnd	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Kommunstyrelsen - egna verksamhet	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Servicenämnden	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Exploateringsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Fastighetsnämnden	Inte helt tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Idrottsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Kulturnämnden - avseende kulturförvaltningen	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Kulturnämnden - avseende stadsarkivet	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Kyrkogårdsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Stadsbyggnadsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Trafik- och renhållningsnämnden	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Inte helt rättvisande
Utbildningsnämnden	Inte helt tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Äldrenämnden	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Överförmyndarnämnden	Inte helt tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande

Revisorernas bedömningar av stadsdelsnämnder- nas verksamhet under år 2009

Nämnd	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Rinkeby-Kista	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Spånga-Tensta	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Hässelby-Vällingby	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Bromma	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Kungsholmen	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande
Norrmalm	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Östermalm	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Södermalm	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Enskede-Årsta-Vantör	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Skarpnäck	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Farsta	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Älvsjö	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Hägersten-Liljeholmen	Tillfredsställande	Tillräcklig	Rättvisande
Skärholmen	Tillfredsställande	Inte helt tillräcklig	Rättvisande

	2009		
	Intern kontroll	Delårsbokslut	Årsbokslut
Stockholms Stadshus AB (moderbolaget)	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms Stadshus koncernen	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Bostadsförmedlingen	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Familjebostäder	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Micasa	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholm Business Region	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
SISAB	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stokab	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholm Globe Arena	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholm Parkering	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms Vatten	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms Hamnar	Ej helt tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms Stadsteater	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Stockholms hem	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
St Erik Försäkring	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
St Erik Markutveckling	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
St Erik Livförsäkring	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Svenska Bostäder	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande
Utrednings- och statistikkontoret	Tillräcklig	Rättvisande	Rättvisande